

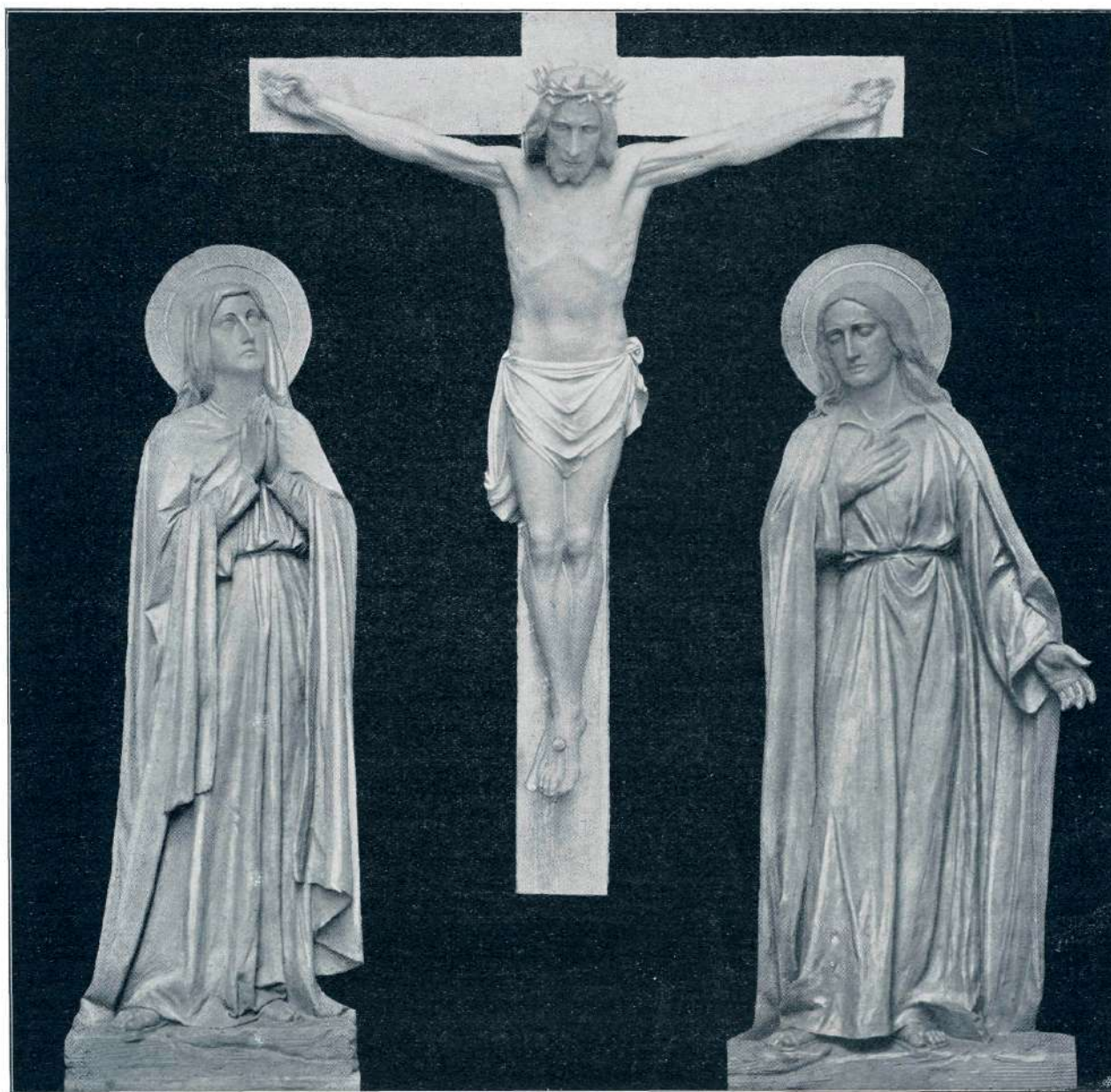
Književnost.

Slovenska.

Rado Murnik: **Jari junaki.** Humoreske. Ljubljana 1909. Založil L. Schwentner. Strani 199.

Rado Murnika poznamo še iz njegovih „Navihancev“ in „Znancev“ kakor tudi iz mnogih njegovih spisov, raztresenih po naših leposlovnih listih in po podlistkih političnih časnikov. Njegov genre je humoreska. Čudno! Naše ljudstvo je tako živahno in dovtipno in polno humorja, a v našem slovstvu je humo-

ristična stran tako slabo zastopana. Noben šaliv list ne uspeva, vsak onemore bolj na notranji slabosti kot na pomanjkanju naročnikov. Tudi v resnici humorističnih spisov imamo jako malo in naš edini humoristik je menda samo gospod Rado Murnik, dasiravno se tudi njemu ne posreči vsaka humoreska enako dobro. Tako na primer je bil podlistek „Med abstinenti“, ki je izšel nedavno v „Slovenskem Narodu“ po obliki surov in po vsebini brez vsakega humorja. Slabi vtisk dotičnega podlistka je pa še povečal njegov še bolj

KALVARIJA
(Steinhof pri Dunaju)

JAKOB ŽNIDER

surovi odgovor v političnem delu dotičnega lista na neko opazko našega somišljenika, urednika „Zlate dobe“, v „Slovcu“. Take „ekstrature“ odpuščamo le z ozirom na to, da nam je cenjeni pisatelj napisal že mnogo boljše stvari kakor je dotični podlistek.

„Jari junaki“ se sučejo večinoma po vojašniškem dvorišču. Najbolj izvirna in duhovita je prva humoreska „Divji vitez“. Tudi „Vojakove sanje“ frapirajo s svojo živahno naivnostjo. Nadaljnjih pet je tudi vzeti iz vojaškega življenja, toda prizori in postave v njih so močno vsakdanje, podobne različnim nemškim humoreskam iz vojašnice. Toda priznati se mora, da so spretno lokalizirane, pisane v lepem jeziku, ki je včasih celo prisiljeno umeten; ljudski ton in narodni duh, ki jih preveva, se jim mora prišteti v posebno vrlino. Ostale humoreske se sučejo skoraj vse okrog trgovskih učencev in se nam zde manj posrečene, dasi so zlasti radi živahnega sloga in lepega jezika popolnoma vredne, da se bero. Murnikova glavna sila ne obstoji v vsebini, ampak v zunanosti, v živahnem, dovtipnem pripovedovanju, lepih, opiljenih stavkih. Menimo, da ni treba priporočati Slovincem, naj berejo njegove spise, ker bodo gotovo rajši sami segli po sveži, zdravi stvari, kakor pa po raznih blelih, dolgoveznih opisovanjih, katera nam nudijo v novejših časih nekateri „modernej“. Mi bi samo še izrazili željo, naj bi se take reči, kot so „Jari junaki“, v ceni izdaji prodajale po naših večjih kolodvorih in po drugih prometnih središčih namesto razne tuje ničvredne ropotije.

Dr. L. L.

Franjo Krašovec: **Utrinki**. Črtice in potopisi. Kranj 1908. V samozaložbi. Strani 180. Dve črtici in trije potopisi s Češkega na Slovensko in v Italijo je vsebina pričujoče knjižice. Pisatelj kaže precej zmožnosti in nam bo ustvaril morda v prihodnosti še kaj boljšega. Opazuje in misli dovolj samostojno in ne parafrazuje vedno Baedekerja, kar delajo mnogi potopisci. Pisatelju se vidi, da je še mlad in gleda v svet s precejšnjim idealizmom. Knjižica se čita lahko in prijetno in ima semtertje mnogo zdravih misli.

Dr. L. L.

Rudyard Kipling: **Džungla**. Zal. L. Schwentner.

Zanimiva je ta povest. Človek jo prebere na en dušek in ostane vesel, ko je skončal.

Vsak bo dobil v njej, kar je njemu primerno. Otrok se bo naslajal ob prelestni bajki, kako živi in raste mladi Mavgli tam med zverinami, odrasli se bo potopil v poezijo indijskih gozdov, občutil bo veselje lovca, ki se čuti tako domačega med zverjadjo, da razume njihovo govorico in mu ni treba človeške družbe, saj je trdno zvezan s svojim gozdom, kjer kraljuje svoboda, le on je kralj med svojimi.

Toliko je resnice v tej pripovedi o Mavgliju, kakor v naših pravljicah o povodnem možu, o zakletem kraljeviču. One so simboli dogodkov v naravi, Mavgli pa je simbol lovca, kateremu je zverjad v gozdu brat in sestra. V živalih vidi iste postave kot pri ljudeh, saj imata človek in žival isto naravno postavo. Tudi živali imajo dobre in slabe lastnosti kot ljudje. Včasih se spomni v svojem kraljestvu — s solzo na licih kot Mavgli, ko se je poslavljaj od džungle, — da so tam zunaj ljudje, njegovi bratje; zastonj, on ostane med svojimi, tudi ljudje se mu zde nespametni kakor opice. Še enkrat bi se moral učiti njihove priliznjene govorice — nazaj v džunglo in svobodo.

Vsekako ima ta romantika nekaj privlačnega na sebi. Že v slikanju neznanega miljeja je mnogo mikavnosti, poleg tega pa še ženialni zasnutek vse povesti. Tudi Nizozemcu Multatuliju niso donesle slave njegove povesti iz Indije zaradi njegove duhovitosti, ampak v prvi vrsti čar poezije neznanega miljeja. Značilno je to tudi za moderno romantiko, ki se na ta način zopet povrača k realizmu. Lepota noče biti samo abstraktna, kot bi se izlila iz umetnikove duše, imeti hoče tudi trdnih tal, iz katerih dobiva življenjske moči. Tako jo spoznamo, da je doma na naši zemlji, na katero smo tako trdno ukovani.

J. Š.

Guy de Maupassant: **Novele**. — Iz francosčine preložil dr. Ivo Šorli. — Ljubljana, 1909. Kleinmayr in Bamberg. Mala 8°. Str. 220.

Maupassant je gotovo izšel iz naturalizma, v čigar dobi se je razvil in umrl, vse najboljše sokove, kar jih je mogel dobiti. Natančna karakteristika, izraz, jasen kot dan in oster kot britev, bistrovidno oko, ki hladno opazuje in v najvsakdanjšem dogodku zasledi zanimivo črto — vse to ga je dvignilo nad poprečne naturaliste in na ta račun mu tudi lahko odpuštimo slavo najboljšega novelista. Toda obenem se nam ž njim predstavlja naturalizem v vsej svoji nagoti. Maupassant izbira z mirno vestjo odurno-banalne snovi, ki naj bi dokazale ves nezmysel življenja; to nerazumljivo zmes slasti in bridkosti, brez-ciljnega trpljenja in neplodne radosti ter raznih čudnih dogodkov, ki jih Maupassant poroča s tiho ironijo, le poroča in nič več. Zato je njegova umetnost kakor časopis, ki poroča in poroča, novico za novico, dogodek za dogodkom, odvija neskončni klopčič življenja in neče ter ne utegne misliti. — Maupassant je umrl leta 1893. v blaznici.

Morda je Šorli hotel s prevodom Maupassantovih novel opravičiti samega sebe. Če je in če se mu je to posrečilo, nas pa za sedaj ne zanima. Franc Bregar.

Knjige „Matice Slovenske“.

Slovenske narodne pesmi. Uredil dr. K. Štrekelj. 12. snopič; 4. zvezka pola 1 do 5. — Načeloma se je že prejšnja leta tako mnogo govorilo o tej zbirki, da sedaj lahko nakratko povzamemo. Vsa sodba mora biti odvisna od tega, ali naj se zbirka smatra za strogo znanstveno ali pa za leposlovno delo. Pod leposlovnim ozirom je gotovo velika večina pesmi te zbirke slaba, tako slaba, da ne zasluži natiska. Ako pa vzamemo zbirko za strogo znanstveno, folkloristično delo, potem se ne bomo spotikali ob nobeni umazanosti in neumnosti, potem se ne sme iz nje ničesar izpustiti in ne črkica izpremeniti, ker je včasih posamezna besedica ali črka za učenjaka velike vrednosti. Napaka je bila, da se je včasih zamenjavalo to dvojno stališče in ponujalo za leposlovje, kar more kvečemu veljati za suhoparno učenjaško gradivo. Drugo vprašanje je potem, če je bilo praktično, da „Matice“, ki se vedno bolj ogiblje znanosti, izdaje tako obširno suhoparno znanstveno delo, katero bo rabilo komaj par učenjakov. Poglejmo torej sedaj na delo samo z znanstvenega stališča. Tu je treba spet razločevati Štrekljevo ureditev in zapiske posameznih zbirateljev. Profesor Štrekelj se je držal strogo znanstvene poti — dasiravno so udje „Matice“ pričakovali menda bolj leposlovne knjige — uredil je material, ki mu je bil na razpolago, kolikor je bilo mogoče kritično in na-